

...hogy élni tudjunk
a természet adta
lehetőségekkel

AZ ORSZÁGOS ZÖLDINFRASTRUKTÚRA- HÁLÓZAT ALAPÁLLAPOT ÉRTÉKELÉSE ÉS A ZÖLDINFRASTRUKTÚRA-FEJLESZTÉS LEHETSÉGES CÉLTERÜLETEI MAGYARORSZÁGON

zöldinfrastruktúra
a természet hálózatai

A Tájkarakter és a Zöldinfrastruktúra
országos kutatás eredményei
– online eredményismertető konferencia –
2021. 06. 10.

Török Katalin,
torok.katalin@ecolres.hu
Ökológiai Kutatóközpont

ÖKOLÓGIAI
KUTATÓKÖZPONT

SZÉCHENYI 2020

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Regionális
Fejlesztési Alap

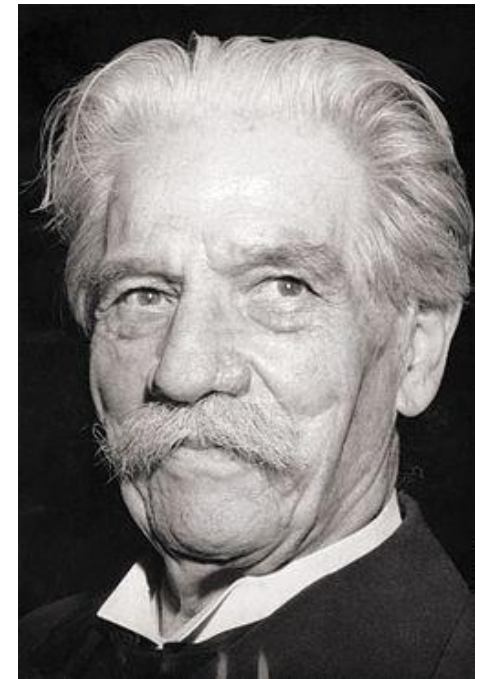
BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

„A természettől való eltávolodás az ő (Goethe) szemében a legnagyobb hiba volt, amelyet ember csak elkövethet.”

Albert Schweitzer beszéde Goethe halálának 100. évfordulóján,
Frankfurt am Main, 1932. március 22.

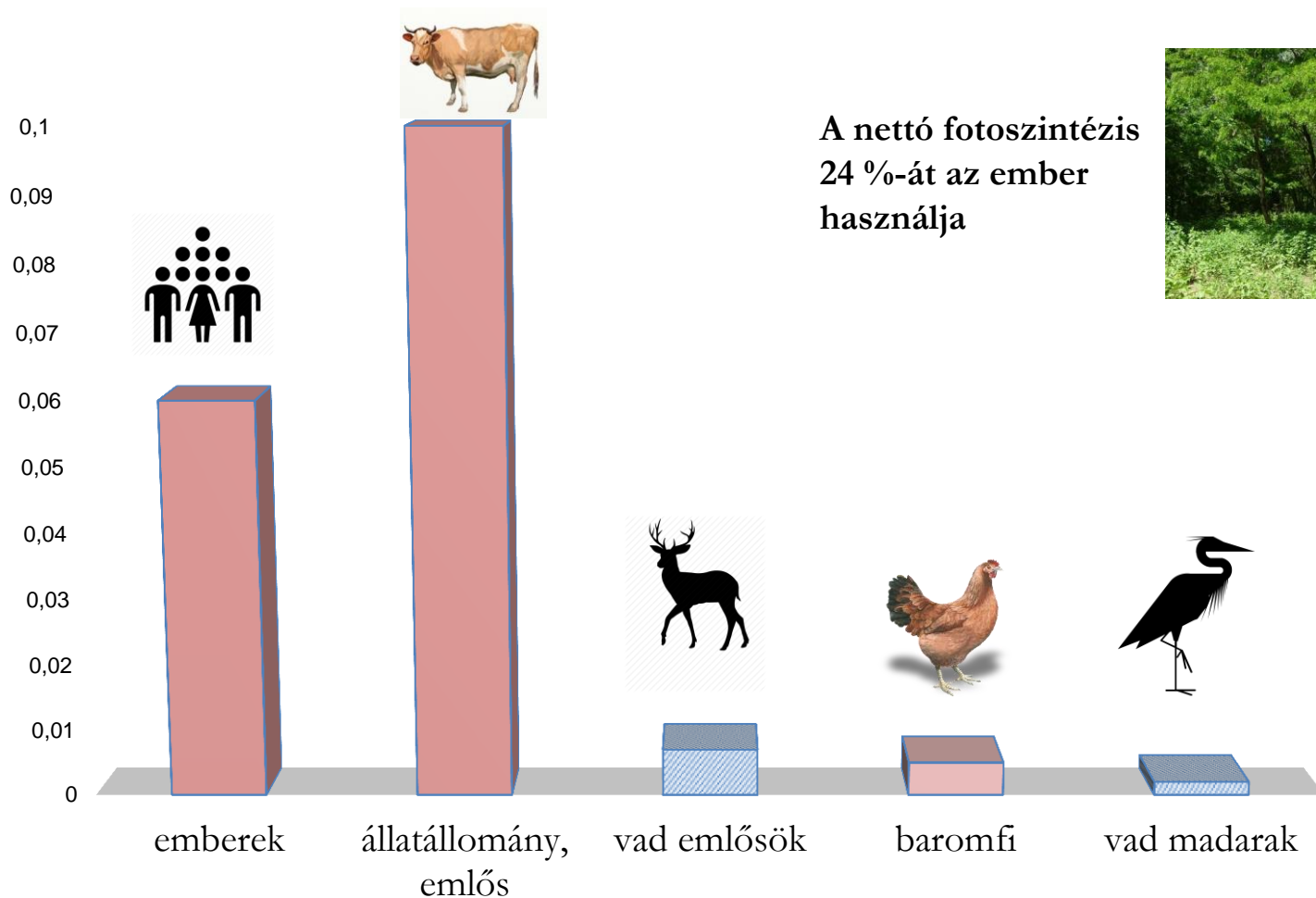

Johann Wolfgang von Goethe
Frankfurt am Main, 1749. augusztus 28.– Weimar,
1832. március 22.

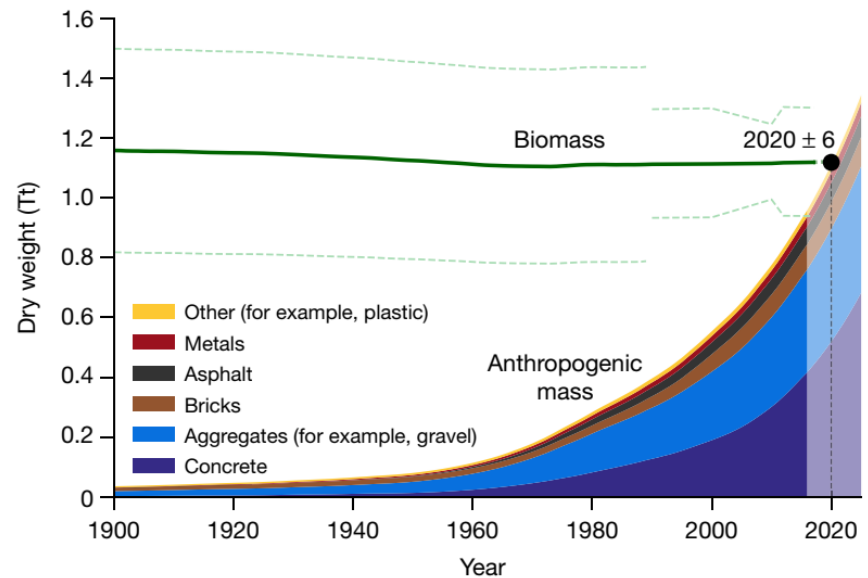

Albert Schweitzer
Kaysersberg, Németország (ma
Franciaország) 1875. január 14. –
Lambaréné, Gabon, 1965. szeptember 4.

GLOBALIS BIOMASSZA (GT C)

AZ EMBERI TERMÉK TÖMEGE TÖBB MINT AZ ÉLŐVILÁGÉ

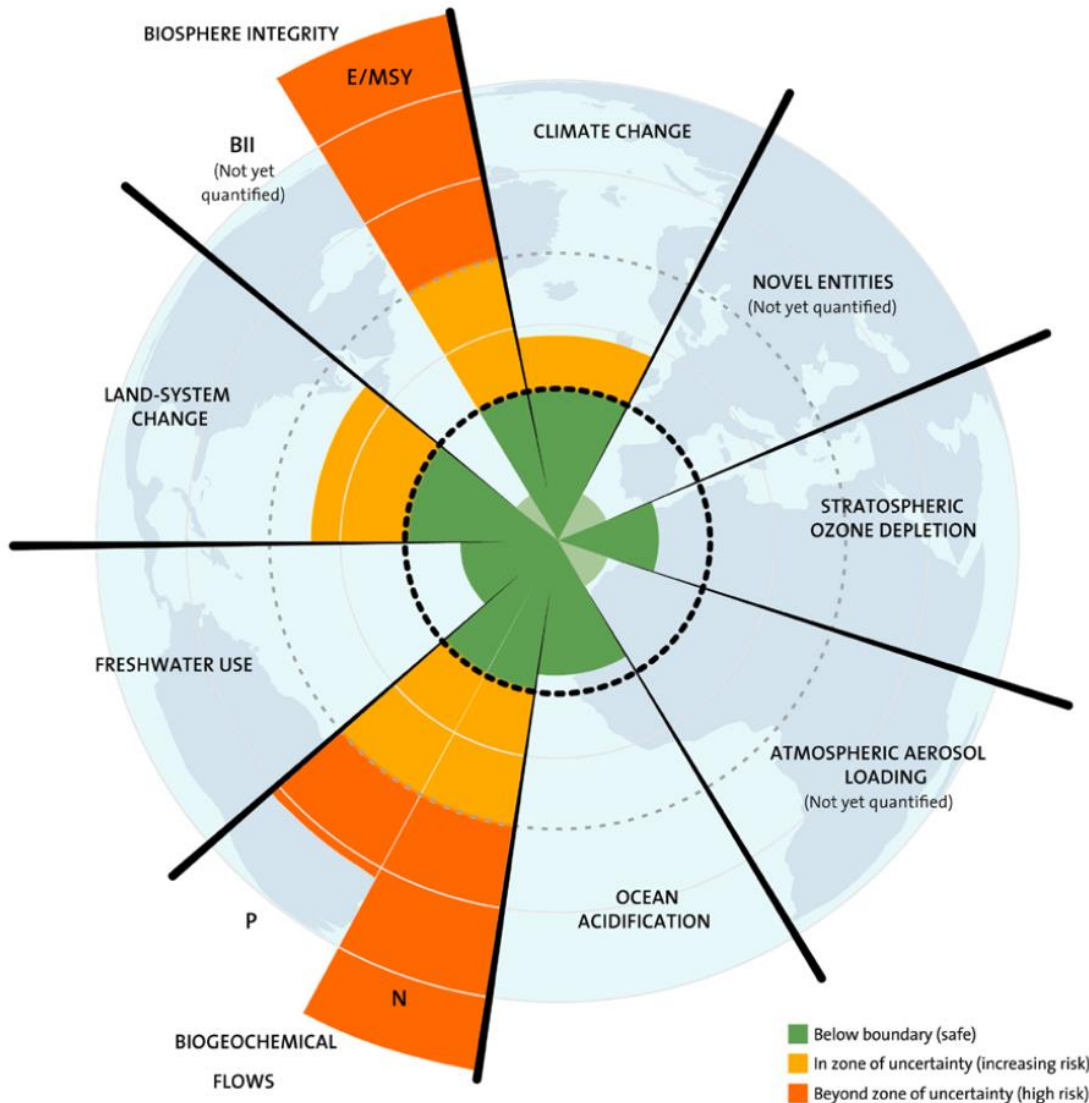

Növekedés 2040-re:
3 x biomassza = mesterséges anyag

Fig. 3 | Contrasting key components of global biomass and anthropogenic mass in the year 2020 (dry-weight basis). The ratio between the circle areas

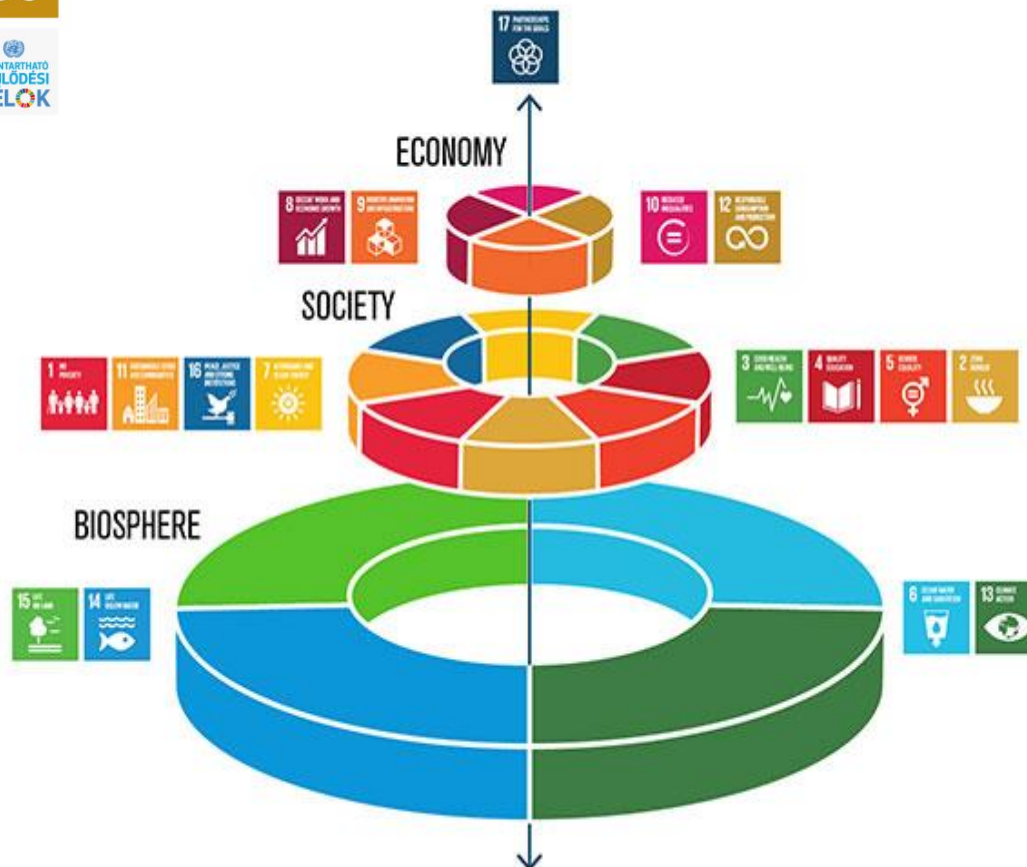
TÚL A HATÁROKON...

Figure 22 Critical Earth System Processes and Their Boundaries

Dasgupta (2021) The Economics of Biodiversity: The Dasgupta Review

FENNTARTHATÓ FEJLŐDÉSI CÉLOK 2030

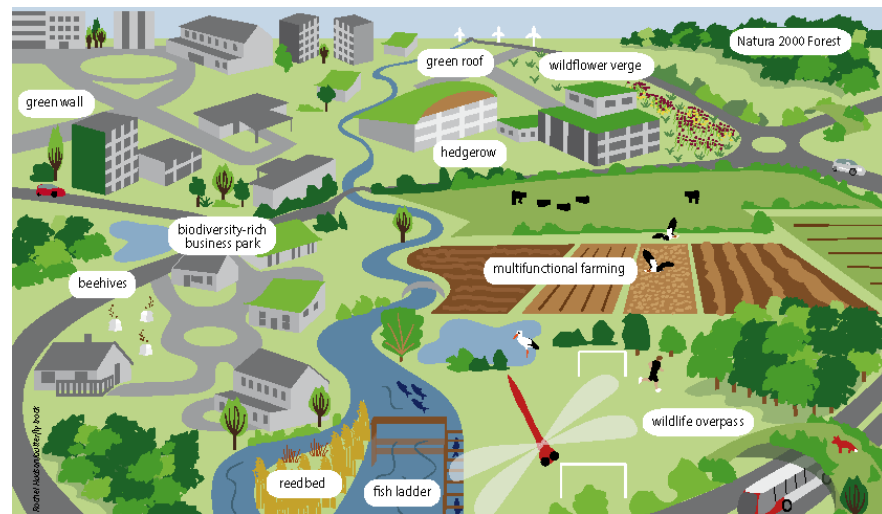
ZÖLDINFRASTRUKTÚRA FEJLESZTÉS- LÉPÉS A MEGOLDÁS FELÉ

EU zöldinfrastruktúra definíció:

Természetes és természetközeli területek stratégiai tervezésű **hálózata**, amely ökoszisztéma-szolgáltatások széles skáláját biztosítja. (EU COM/249/2013).

ZI fejlesztés a biodiverzitás krízis kezelésének fő beavatkozási pontja

Potential components of a Green Infrastructure

Core areas of high biodiversity value which act as hubs for GI, such as protected areas like Natura 2000 sites

Core areas outside protected areas containing large healthy functioning ecosystems

Restored habitats that help reconnect or enhance existing natural areas, such as a restored reedbed or wildflower meadow

Natural features acting as wildlife corridors or stepping stones, like small watercourses, ponds, hedgerows, woodland strips

Artificial features that enhance ecosystem services or assist wildlife movement such as eco-ducts or eco-bridges, fish ladders or green roofs

Buffer zones that are managed sustainably and help improve the general ecological quality and permeability of the landscape to biodiversity, e.g. wildlife-friendly farming

Multi-functional zones where compatible land uses can join forces to create land management combinations that support multiple land uses in the same spatial area, e.g. food production and recreation

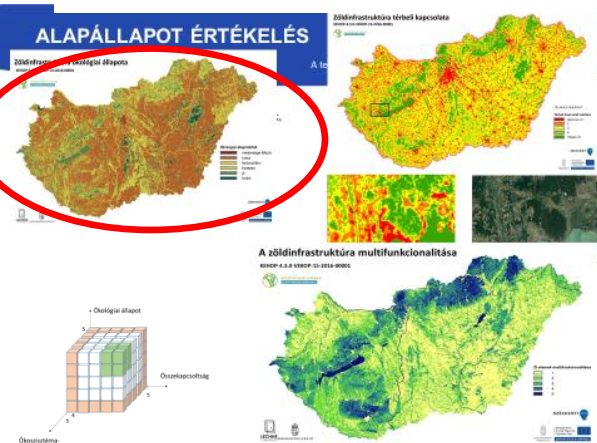
ÖKOLÓGIAI ÁLLAPOT MEGHATÁROZÁSA

NÖSZTÉP ökológiai állapot alapján, de egységesen (példák)

Vizek: VKI alapján

		NÖSZTÉP		ZI
3110-3400	Gyepek	2-fokozatú kompozit gyepértékelés (ÖÁ)	3-5	1-->3 2-->5
3500	Máshová nem besorolható lágyszárú növényzet	2-fokozatú kompozit gyepértékelés (ÖÁ)	2-3	1-->2 2-->3
4101-4309	Erdők	5-fokozatú kompozit erdőértékelés (ÖÁ)	3-5	1-3-->3; 4-->4 5-->5

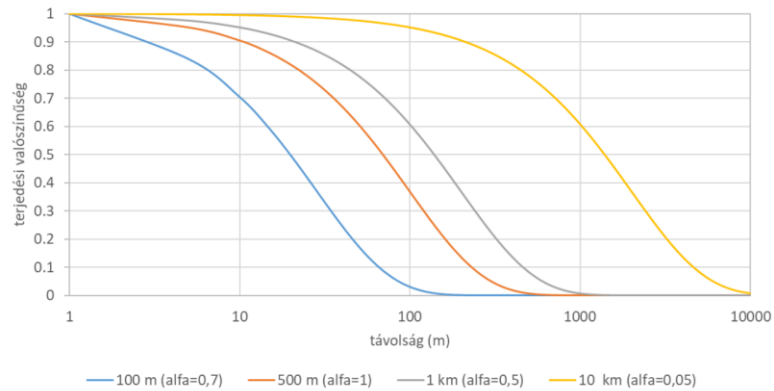
Szakértői becsléssel
(Ö. állapot alapján)

Ökoszisztéma alaptérkép alapján (példák)

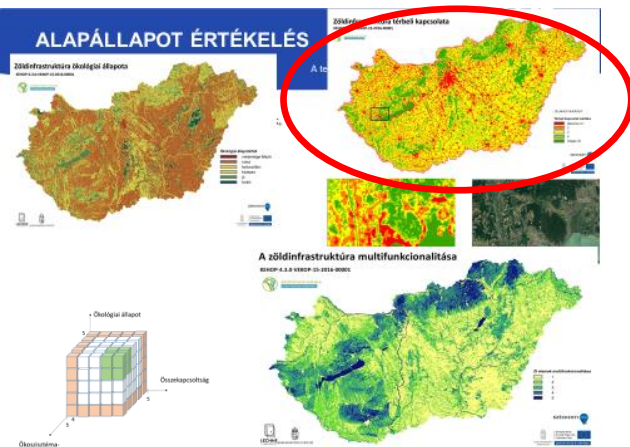
Fajok terjedőképessége

Élőhelyek átjárhatósága

4308	Egyéb, többletvízhatással érintett őshonos dominanciájú erdők	1
4309	Egyéb, többletvízhatással érintett elegyes lombdők	1
4401	Tülevelűek dominálta ültetvények	0,2
4402	Akác dominálta ültetvények	0,2
4403	Nemesnyár- és fűz dominálta ültetvények	0,2
4404	Egyéb idegenhonos lombos fajok dominálta erdők	0,2
4501	Pusztavágás	0,6

fragmentáltság

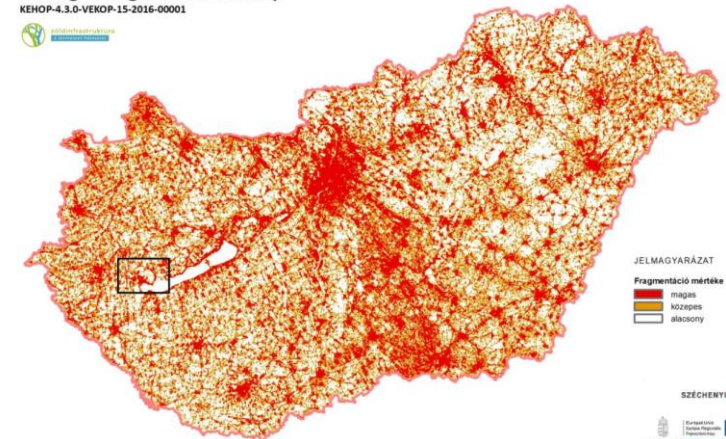
Konnektivitás index

$$C_i = \sum_{j|D_{ij} < D_0} Q_j \times e^{-\alpha \times D_{ij}}$$

modellezéssel

Országos fragmentáció térkép

KEHOP-4.3.0-VEKOP-15-2016-00001

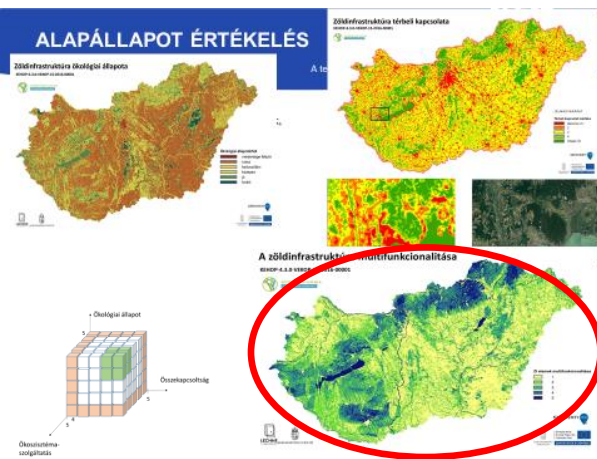

JELMAGYARAZAT
Fragmentáció mértéke
magas
közepes
alacsony

6 külterületi ÖSz indikátor felhasználásával (ellátó nélkül) + 6 települési

Ökoszisztéma-szolgáltatás főtípus	Ökoszisztéma-szolgáltatás	Indikátor
Külterületi Szabályozó /támogató	Táji mikroklíma-szabályozás	Éves effektív csapadék: csapadék és párolgás különbsége
	Pollináció	Vadméhek általi beporzási potenciál
	Erózió elleni védelem	Tényleges erózió elleni védelem: visszatartott talaj mennyisége
	Dombvidéki árvízi kockázatcsökkentés	Potenciális lefolyás-mérséklés
	Potenciális szűrőkapacitás	Diffúz tápanyag-terhelések szabályozása
Külterületi Kulturális	Rekreáció	Gyalogos természetjáró élőhely-preferenciájának kompozit indikátor
Települési: Szabályozó és kulturális	Levegőszűrés	Zöldfelületek aránya
	Zajterhelés csökkentés	Egy főre jutó zöldfelület területe
	Rekreáció	Fás borítottság aránya a belterülethez viszonyítva
	Egészségmegőrzés	Biomassza (NDVI) aránya a bel-területen
	Csapadékvíz-gazdálkodás	Településszegély fásítottsága
	Klímaadaptáció	

HASONLÓ ÖSZ. KÉSZLETTEL RENDELKEZŐ TERÜLETEK LEHATÁROLÁSA (KLASZTEREZÉS)

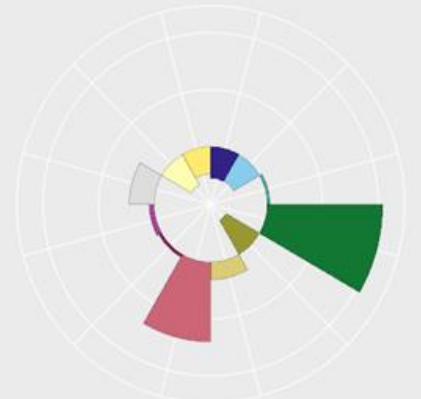

A 6 csoport jellemző ÖSz-összetétele (12 ösz. indikátor)

Mezőgazdasági területek

Gyepek

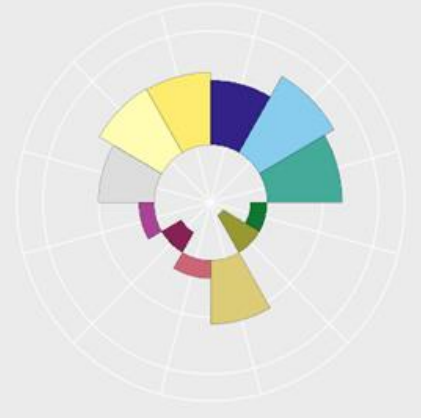
Középhegységi erdők

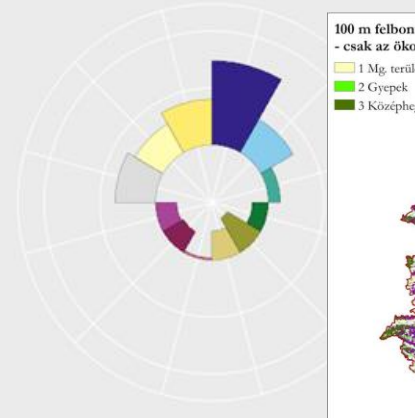
Vizes élőhelyek

Alföldi őshonos-erdők

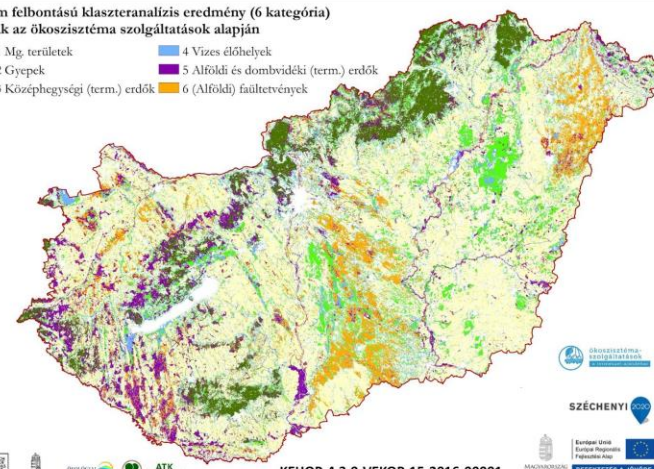
Alföldi faültetvények

A 6 csoport térképe

100 m felbontású klaszteranalízis eredmény (6 kategória)
- csak az ökoszisztéma szolgáltatások alapján

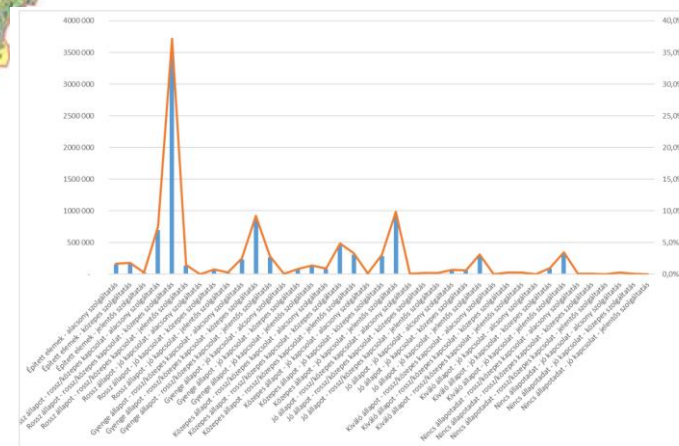
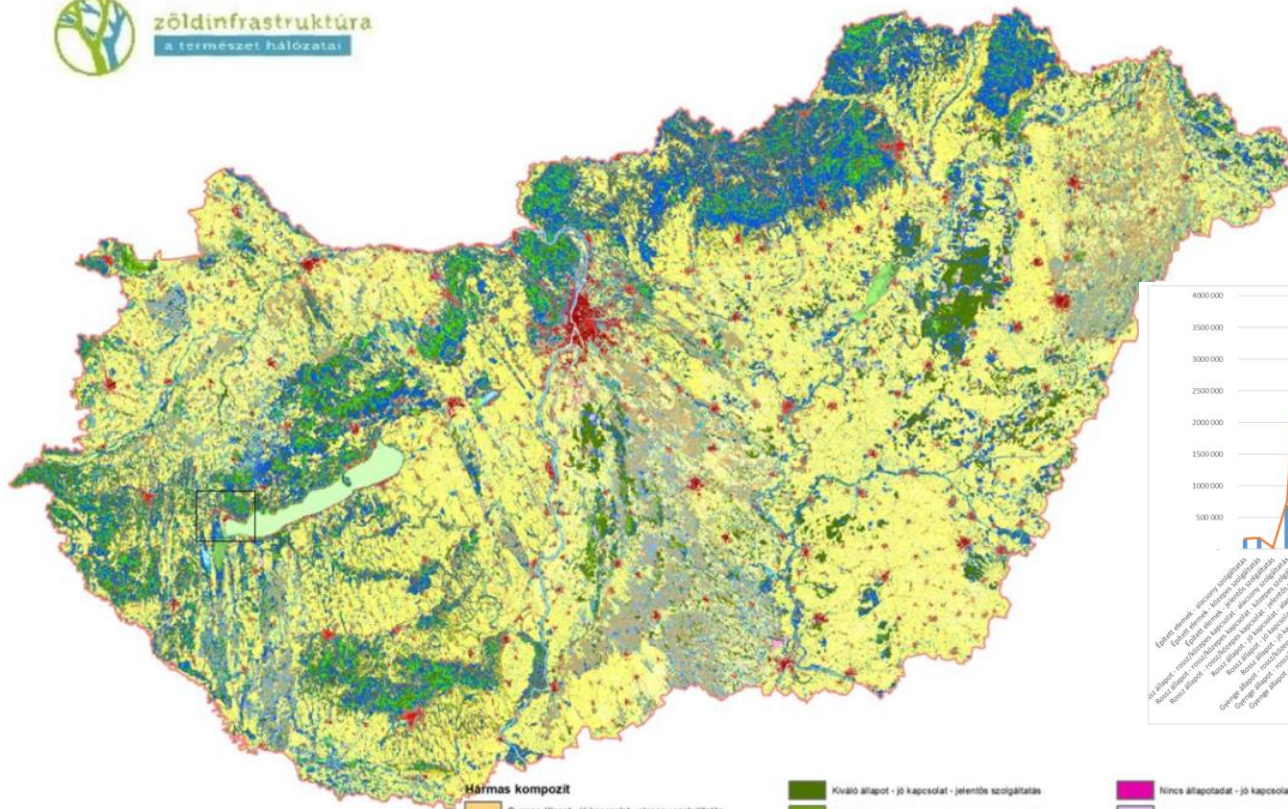
- 1 Mg. területek
- 2 Gyepek
- 3 Középhegységi (term.) erdők
- 4 Vizes élőhelyek
- 5 Alföldi és dombvidéki (term.) erdők
- 6 (Alföldi) faültetvények

Ökoszisztéma-szolgáltatás

Folyónövedék	Gyephozam	Pollináció	ÜHG mérleg
Fatérfogat	Szántó, gyümölcsös hozam	Erózió	F-index (párolgás)
Gombatermőképesség	Rekreáció	Szűrőképesség	Lokális klímaindex

HÁRMAS KOMPOZIT = ZI ÁLLAPOTÉRTÉKELÉS

Háromszög

Gyenge állapot - jó kapcsolat - alacsony szolgáltatás	Kiváló állapot - jó kapcsolat - jelentős szolgáltatás	Nincs állapotadat - jó kapcsolat - közepes szolgáltatás
Gyenge állapot - jó kapcsolat - jelentős szolgáltatás	Kiváló állapot - rosszközepes kapcsolat - alacsony szolgáltatás	Nincs állapotadat - rosszközepes kapcsolat - jelentős szolgáltatás
Gyenge állapot - jó kapcsolat - közepes szolgáltatás	Kiváló állapot - rosszközepes kapcsolat - jelentős szolgáltatás	Nincs állapotadat - rosszközepes kapcsolat - közepes szolgáltatás
Gyenge állapot - rosszközepes kapcsolat - alacsony szolgáltatás	Kiváló állapot - rosszközepes kapcsolat - közepes szolgáltatás	Rossz állapot - jó kapcsolat - alacsony szolgáltatás
Gyenge állapot - rosszközepes kapcsolat - jelentős szolgáltatás	Közepes állapot - jó kapcsolat - alacsony szolgáltatás	Rossz állapot - jó kapcsolat - jelentős szolgáltatás
Gyenge állapot - rosszközepes kapcsolat - közepes szolgáltatás	Közepes állapot - jó kapcsolat - jelentős szolgáltatás	Rossz állapot - jó kapcsolat - közepes szolgáltatás
Jó állapot - jó kapcsolat - alacsony szolgáltatás	Közepes állapot - jó kapcsolat - közepes szolgáltatás	Rossz állapot - rosszközepes kapcsolat - alacsony szolgáltatás
Jó állapot - jó kapcsolat - jelentős szolgáltatás	Közepes állapot - rosszközepes kapcsolat - alacsony szolgáltatás	Rossz állapot - rosszközepes kapcsolat - jelentős szolgáltatás
Jó állapot - jó kapcsolat - közepes szolgáltatás	Közepes állapot - rosszközepes kapcsolat - jelentős szolgáltatás	Rossz állapot - rosszközepes kapcsolat - közepes szolgáltatás
Jó állapot - rosszközepes kapcsolat - alacsony szolgáltatás	Közepes állapot - rosszközepes kapcsolat - közepes szolgáltatás	Épített elemek - alacsony szolgáltatás
Jó állapot - rosszközepes kapcsolat - jelentős szolgáltatás	Közepes állapot - rosszközepes kapcsolat - alacsony szolgáltatás	Épített elemek - jelentős szolgáltatás
Jó állapot - rosszközepes kapcsolat - közepes szolgáltatás	Közepes állapot - rosszközepes kapcsolat - közepes szolgáltatás	Épített elemek - közepes szolgáltatás
Kiváló állapot - jó kapcsolat - alacsony szolgáltatás	Nincs állapotadat - jó kapcsolat - alacsony szolgáltatás	
	Nincs állapotadat - jó kapcsolat - jelentős szolgáltatás	

SZÉCHENYI 2020

MEGLÉVŐ ZI HÁLÓZAT

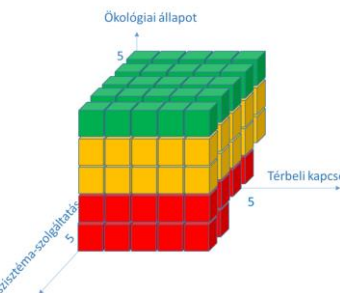
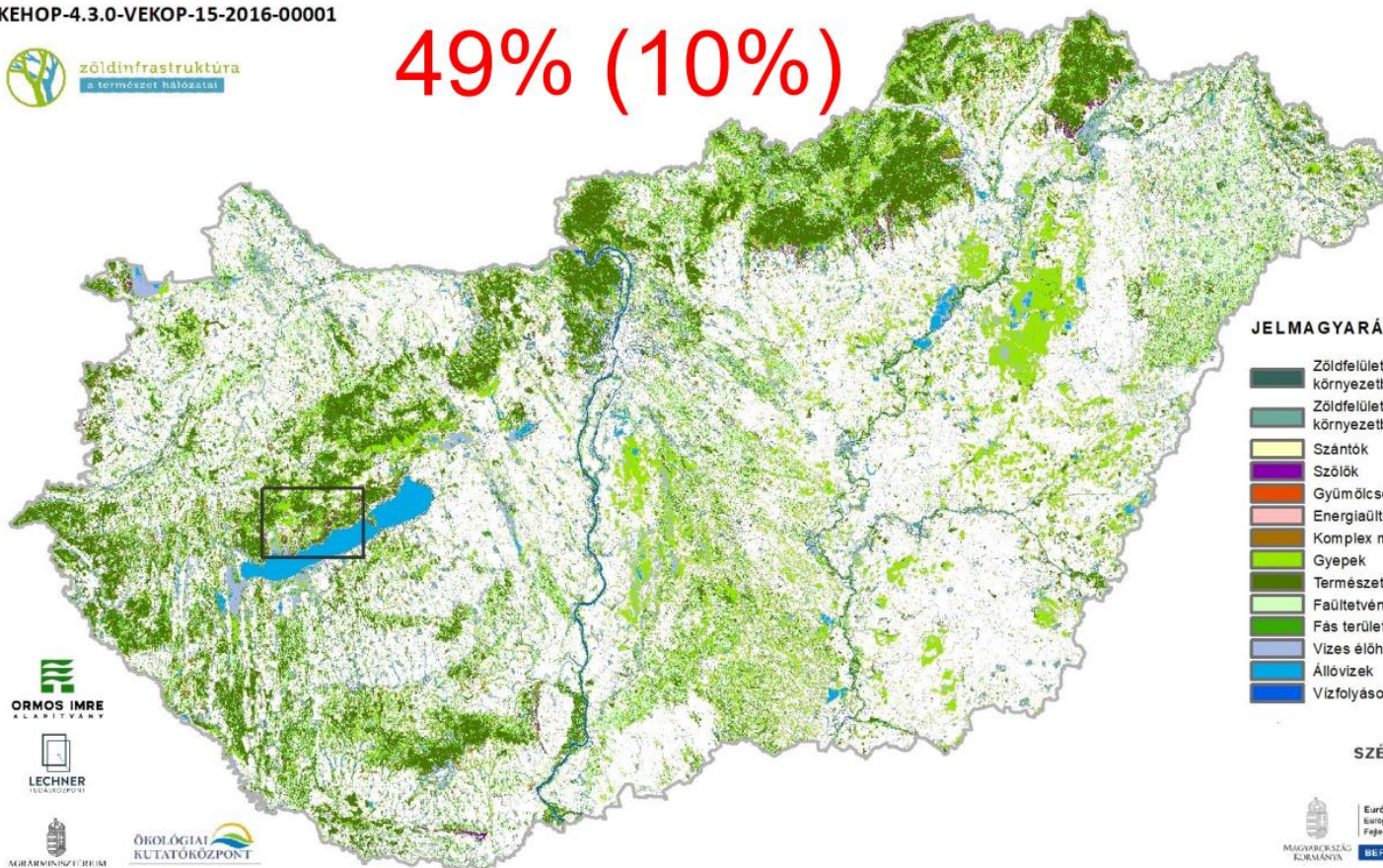

Az országos zöldinfrastruktúra meglévő hálózati elemei felszínborítás szerint

KEHOP-4.3.0-VEKOP-15-2016-00001

49% (10%)

BEFETÉS A JÖVŐBE

EU javaslata a ZI fejlesztésre 2018

Restoration Prioritization Framework (Lammerant et al. 2013)

1 szint

köznel-természetes

2 szint

enybe degradáció

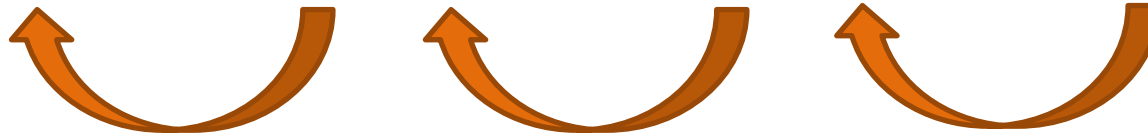
3 szint

erős degradáció

4 szint

erősen átalakított

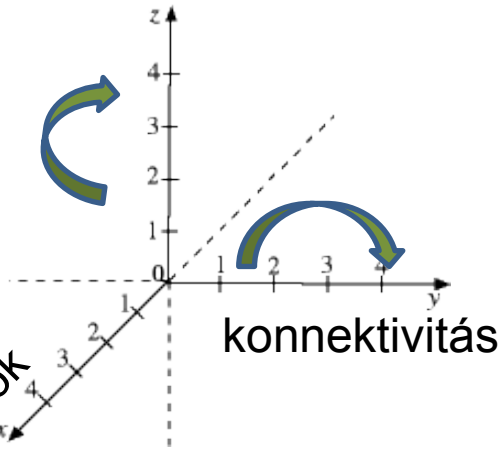
Bármilyen feljebb lépés a szintek között beleszámít a 15 %-os restaurációba
(EU BD Stratégia 2020)

Hazai: 5 fokozat, három tengely mentén

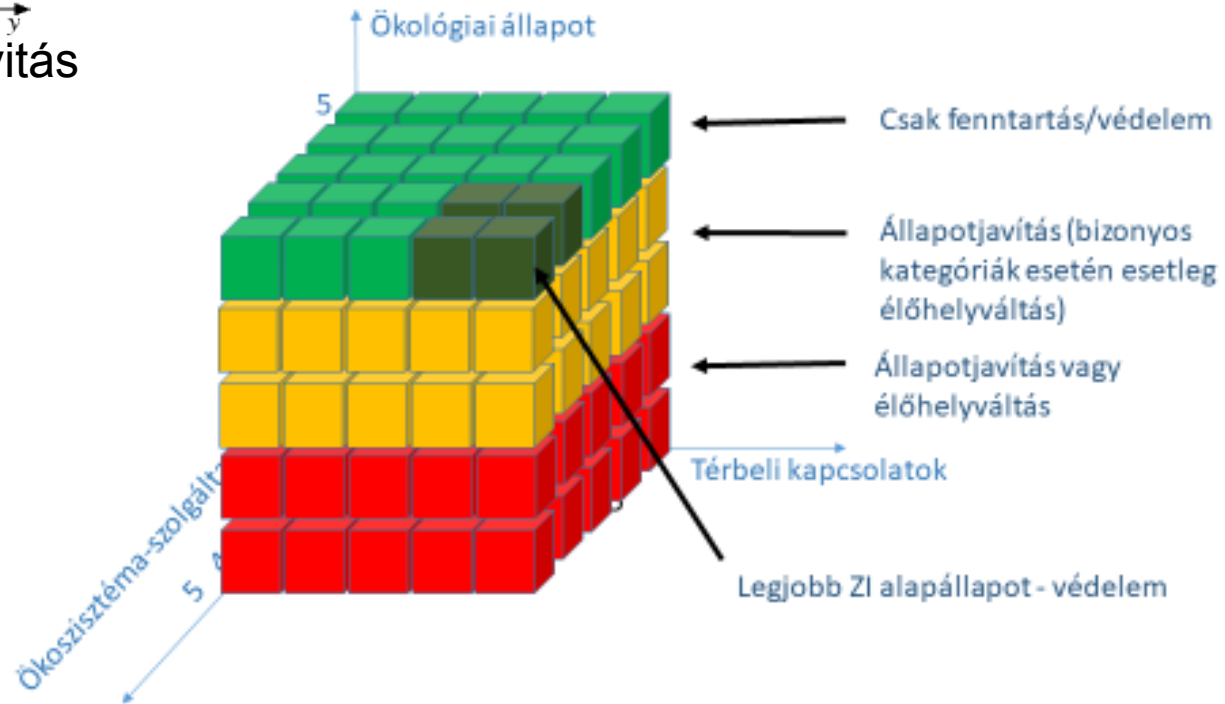
A FEJLESZTÉS LOGIKÁJA

ökológiai állapot

ökoszisztéma-
szolgáltatások

ZI ÁLLAPOTTEREK LEHATÁROLÁSA

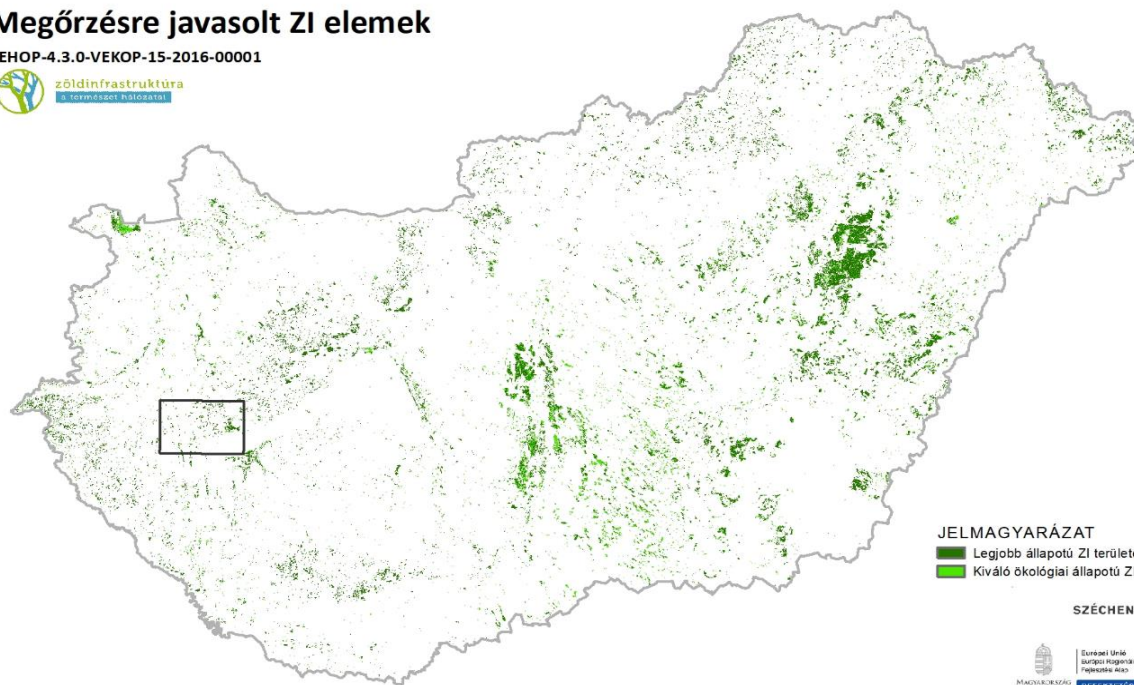

**Ökológiai állapotnak
kiemelt szerepe van -
ha az javul, javul az ÖSZ és
konnektivitás is**

országosan 5%
(460 803 ha)

Megőrzésre javasolt ZI elemek

KEHOP-4.3.0-VEKOP-15-2016-00001

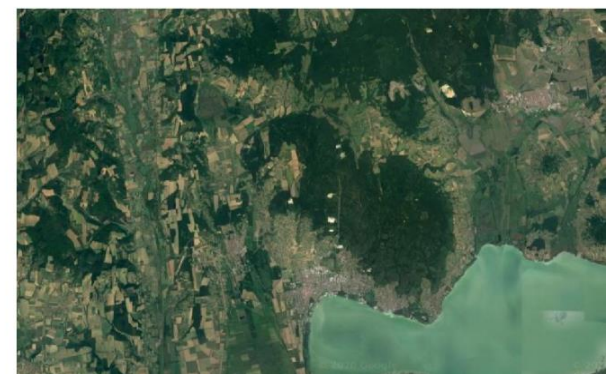
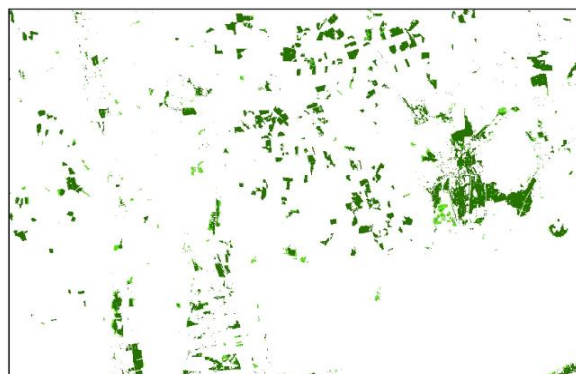
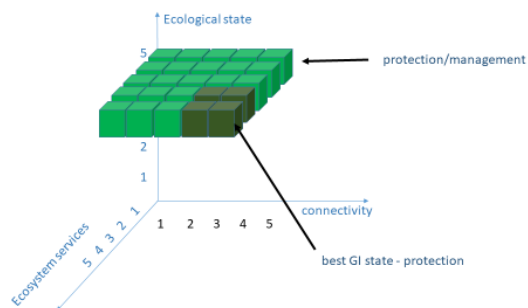

JELMAGYARÁZAT

Legjobb állapotú ZI területek

Kiváló ökológiai állapotú ZI területek

SZÉCHENYI 2020

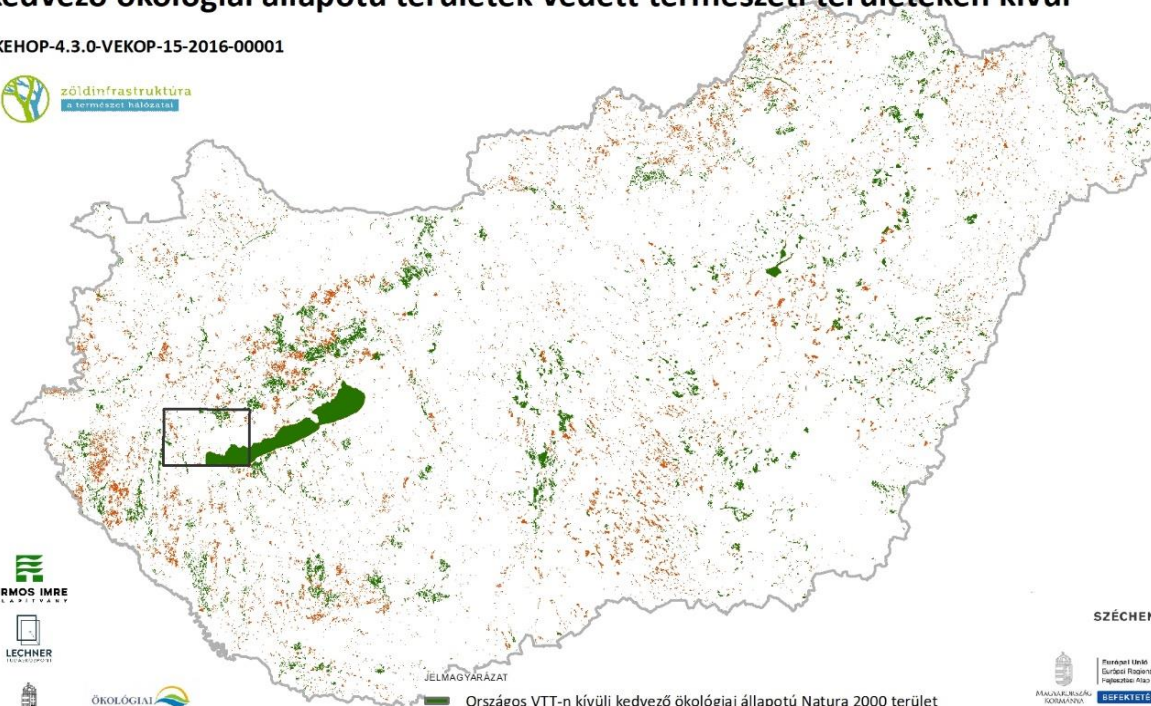

ALKALMAZÁSI LEHETŐSÉG: TOVÁBBI VÉDETT TERÜLETEK KIJELÖLÉSE

Kedvező ökológiai állapotú területek védett természeti területeken kívül

KEHOP-4.3.0-VEKOP-15-2016-00001

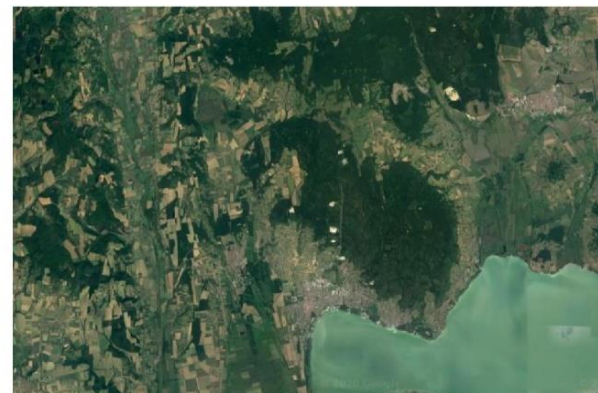
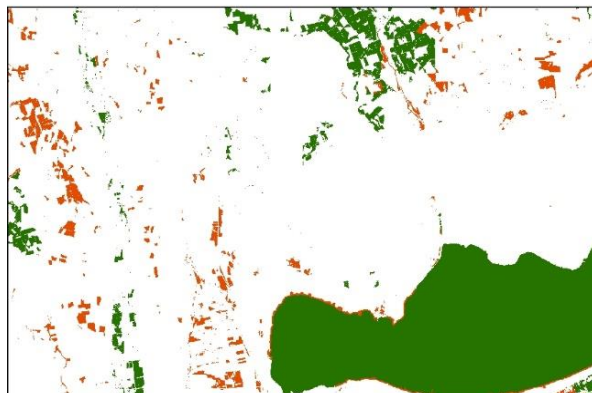
JELMAGYARÁZAT

■ Országos VTT-n kívüli kedvező ökológiai állapotú Natura 2000 terület

■ Országos VTT-n és Natura 2000 területen kívüli kedvező ökológiai állapotú terület

sokszínű zöld
a természetem

POTENCIÁLIS BEAVATKOZÁSI TERÜLETEK

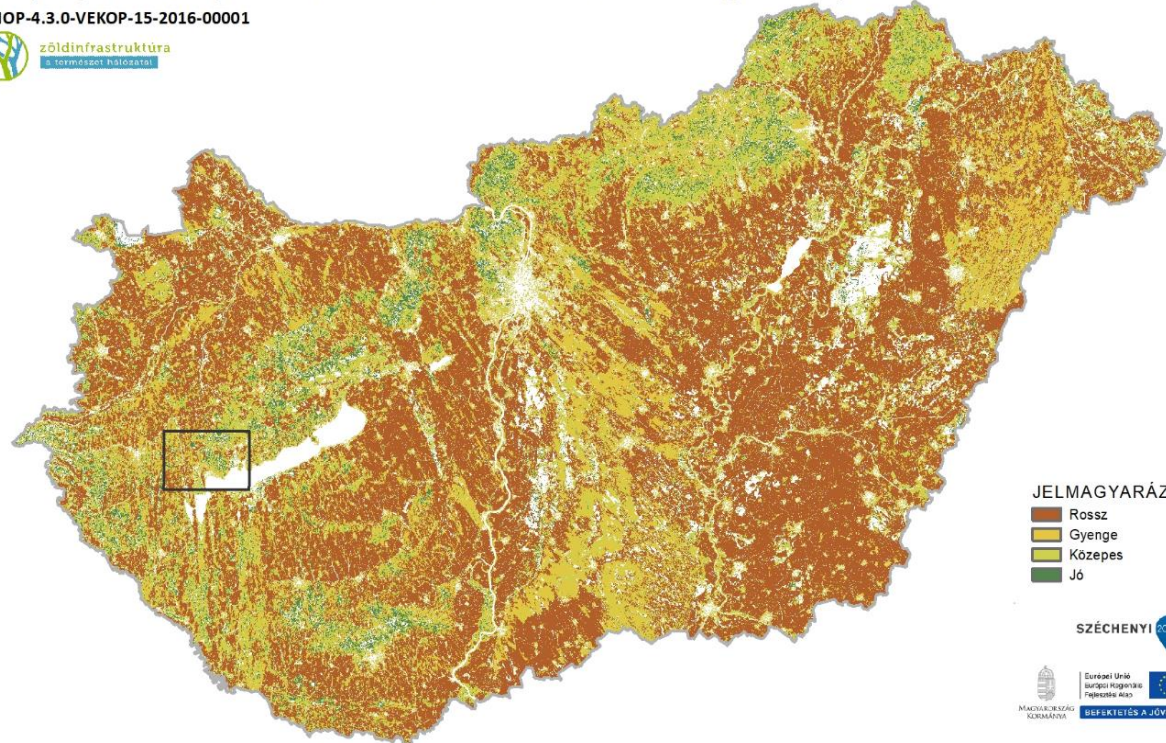

Állapotjavításra javasolt ZI elemek kiindulási ökológiai állapota

KEHOP-4.3.0-VEKOP-15-2016-00001

Országosan 88%
(8,2 M ha)

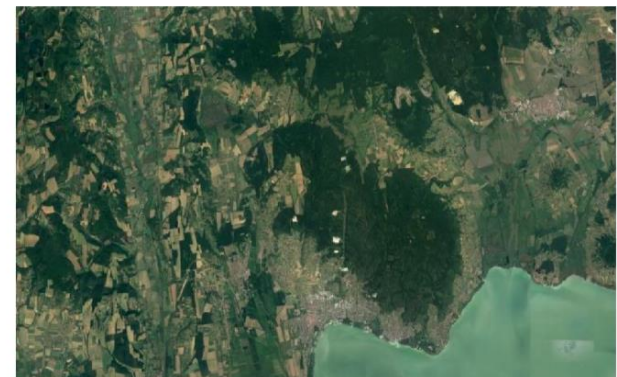
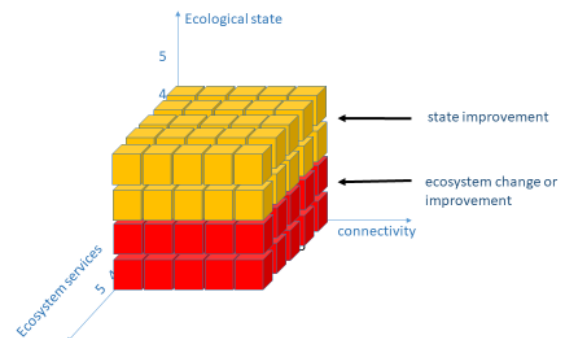

JELMAGYARÁZAT

- Rossz
- Gyenge
- Közepes
- Jó

SZÉCHENYI 2020

Magyarország Kormányát
Európai Unió
Eggyütt vagyunk
Fejlesztés Állás
Befejeletés a Jövőbe

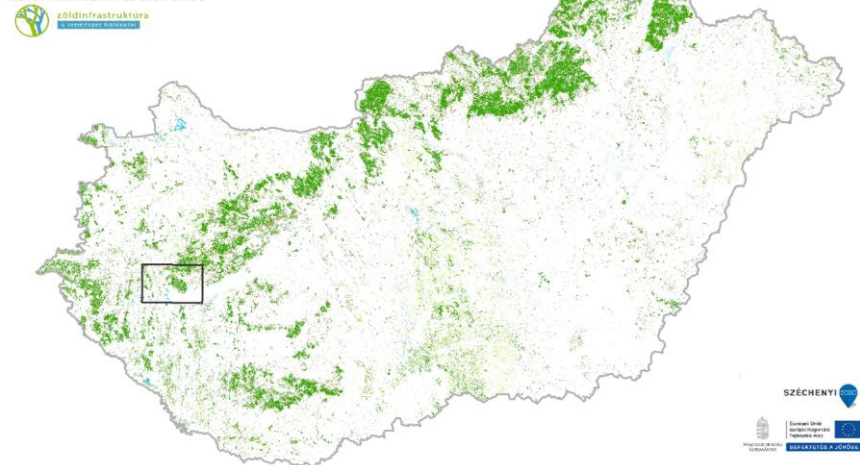

ÁLLAPOTJAVÍTÁS – ÉLŐHELYVÁLTÁS (TERÜLETHASZNÁLAT VÁLTÁS)

Kizárólag állapotjavításra javasolt ZI elemek élőhelyi besorolása

KEHOP-4.3.0-VEKOP-15-2016-00001

JELMAGYARÁZAT

- Homoki gyepek
- Szikiakbővásokkal tarkított gyepek
- Zárt gyepek kötött talajon vagy domb és hegyvidéken
- Többietvzhatástól független (TVFLN) erdők
- Természetszerűbb galériaerdők
- Egyéb vízhatás alatt álló (TVHA) erdők
- Lágy száru dominanciájú vizes élőhelyek
- Fás száru dominanciájú vizes élőhelyek

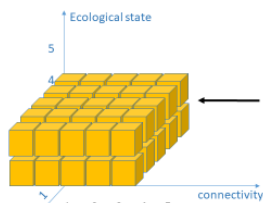
Potenciálisan ökoszisztéma váltással restaurálható ZI elemek kiindulási élőhelyi besorolása

KEHOP-4.3.0-VEKOP-15-2016-00001

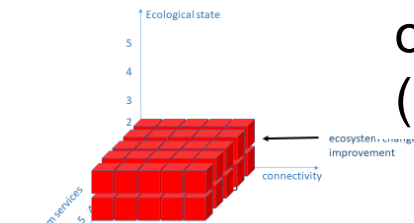

JELMAGYARÁZAT

- Zsírfüveltek mesterséges környezetben
- Szántóföldek
- Állandó kultúrák
- Komplex területek
- Szíkes és szikesedésre hajlamos gyepek
- Máshová nem besorolható lágy száru növényzet
- Többvzhatástól független (TVFLN) erdők
- Természetszerűbb galériaerdők
- Egyéb vízhatás alatt álló (TVHA) erdők
- Idegénhonos fajok dominálta erdők, faültvények
- Erdőként nyíltántartott faállomány nélküli, vagy felújítás alatt álló területek
- Máshová nem besorolható fás száru terület
- Lágy száru dominanciájú vizes élőhelyek

országosan 13.4%
(1,25 M ha)

országosan 74.6%
(6,95 M ha)

TOVÁBBI SZŰKÍTÉS AZ ÖKOSZISZTÉMA VÁLTÁS TERÜLETÉN

- belvíz-veszélyeztetettség a szántókon
- vízminőségvédelmi területen lévő szántók
- erózióveszélyeztetett területek
- deflációérzékeny területek

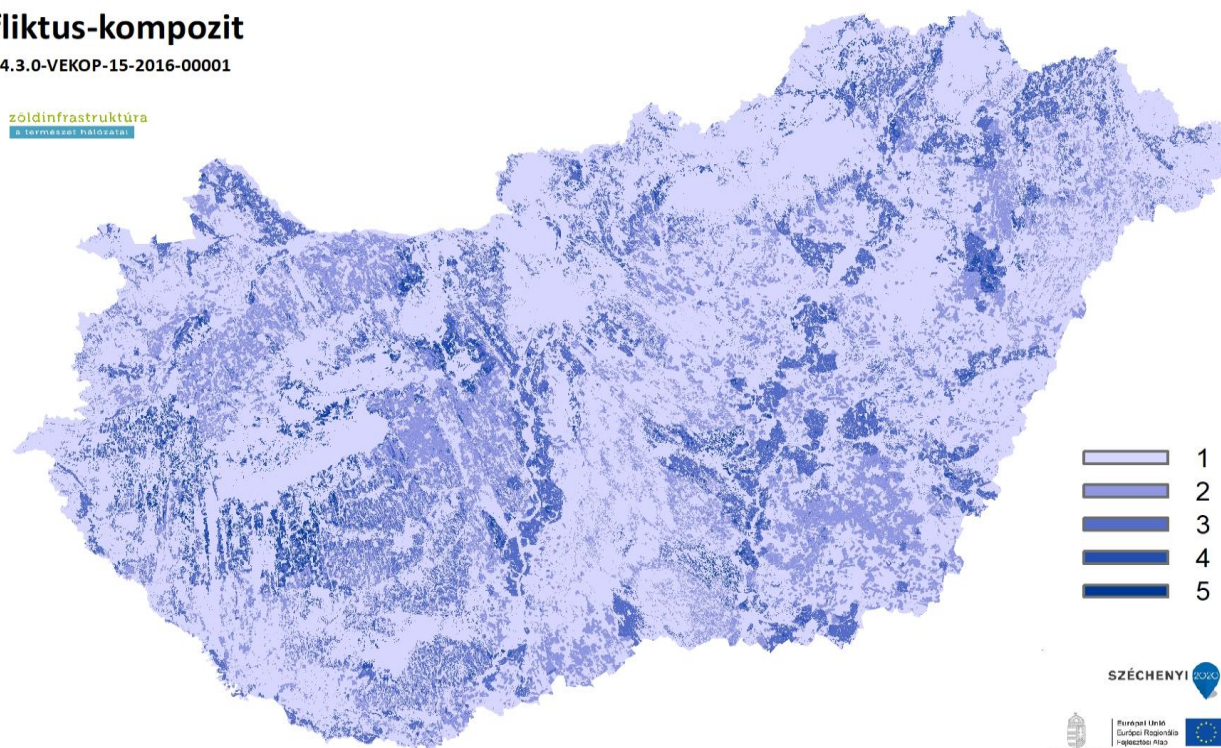
célterületek

Konfliktus-kompozit

KEHOP-4.3.0-VEKOP-15-2016-00001

zöldinfrastruktúra
a természeti háttérrel

SZÉCHENYI 2020

Forrás: Ipari és
Dologi Regionális
Fejlesztési Alap

MAJNAPRISZÁR
KÖRÖMNYI

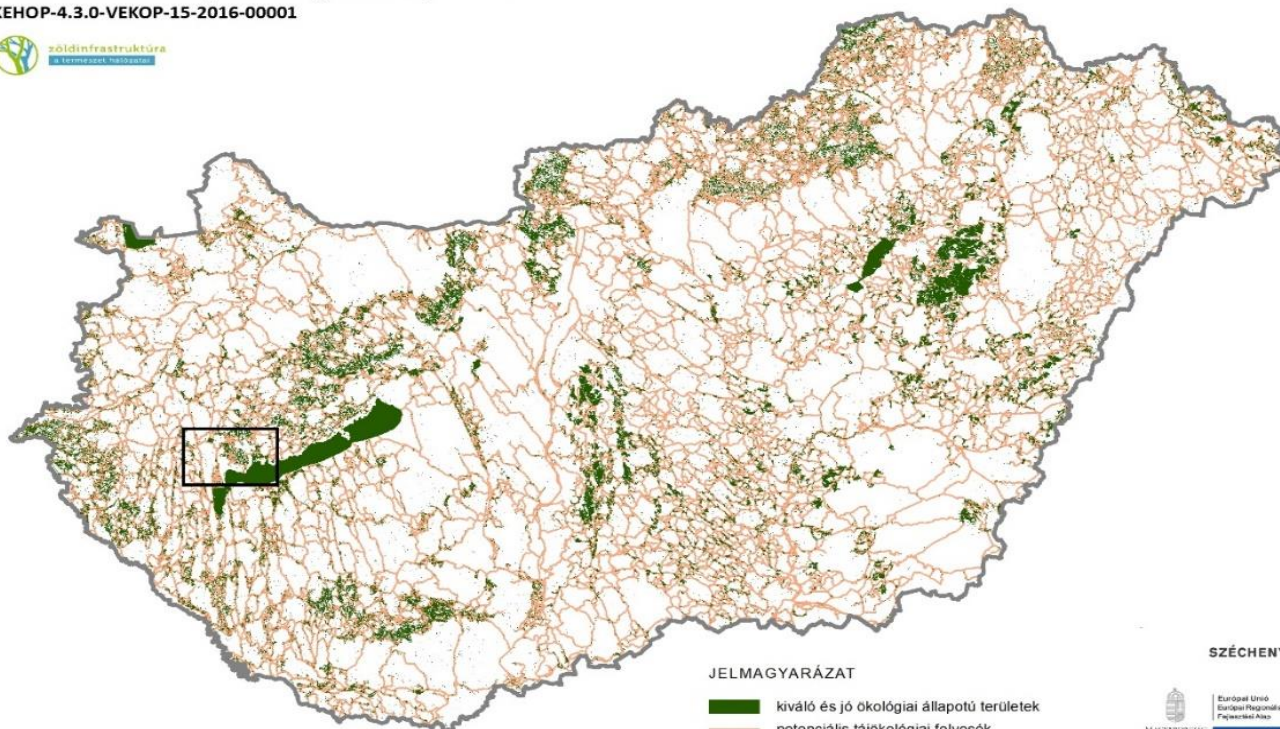
BEFEKTETÉS A JÓVÓBA

BEAVATKOZÁS LEHETSÉGES HELYEI: ÖKOFOLYOSÓK

Potenciális tájökológiai folyosók

KEHOP-4.3.0-VEKOP-15-2016-00001

JELMAGYARÁZAT

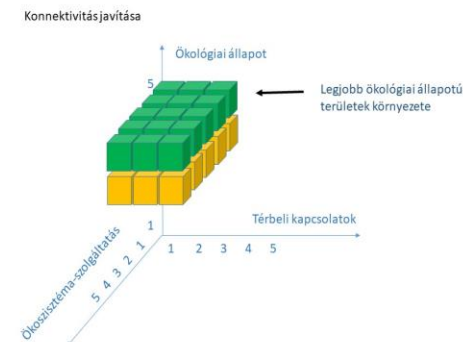
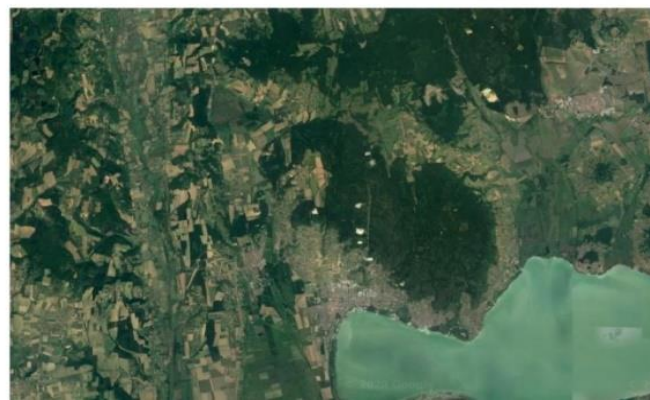
- kiváló és jó ökológiai állapotú területek
- potenciális tájökológiai folyosók

„Legkisebb költség útvonal” modellezés a jó ökológiai állapotú foltok között

KAP támogatások?

mezsgye, fasor, élőhelyfolyosó

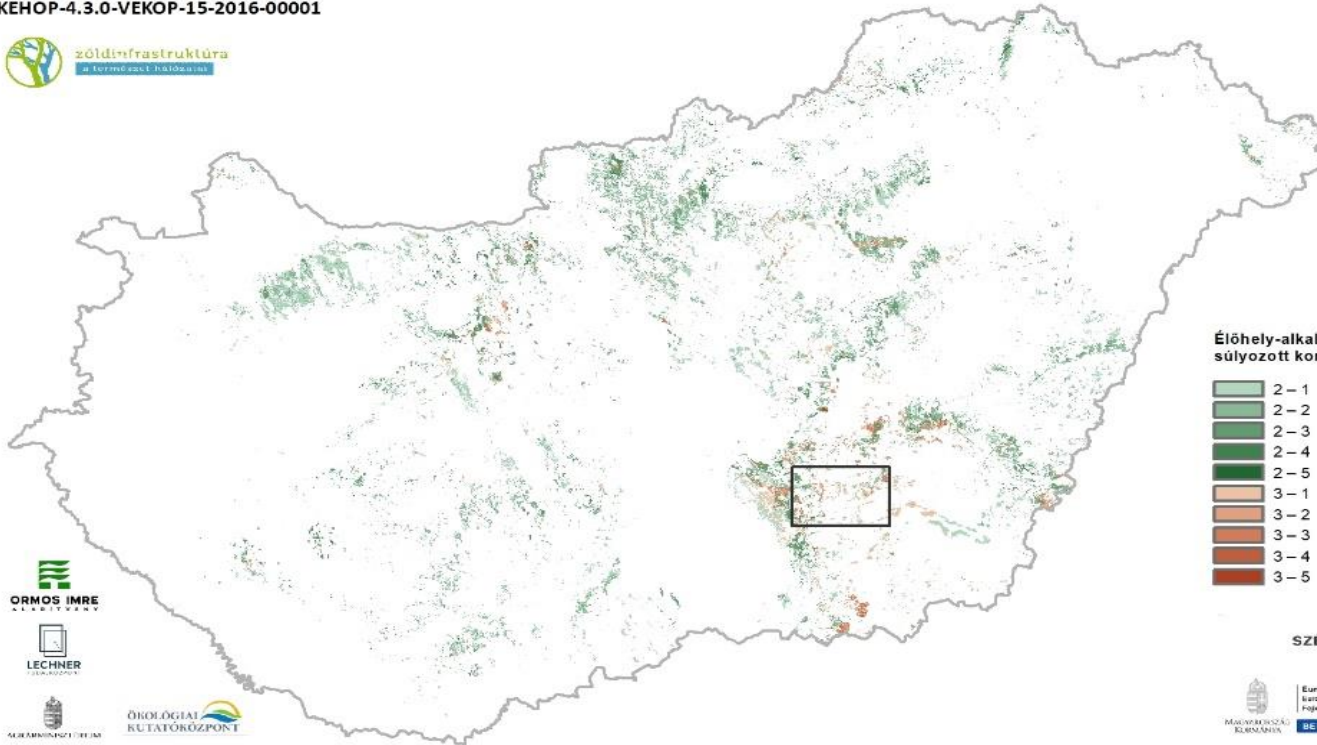

ÁNÉR SZINTRE MODELLEZÉS: MPNV (PÉLDA)

Kötött talajú sztyepprétek kialakítására alkalmas potenciális restaurációs területek alacsony talajértékszámú területeken

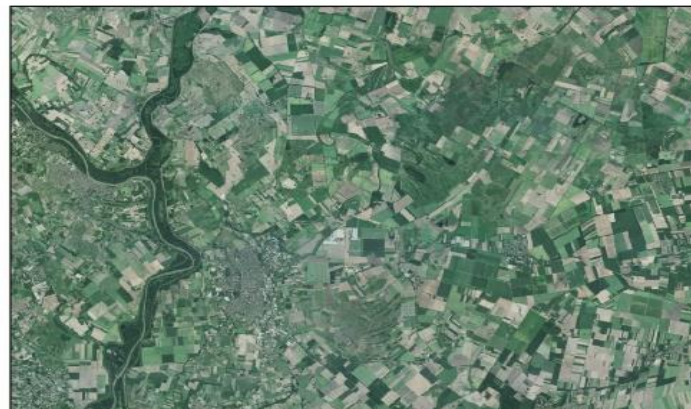
KEHOP-4.3.0-VEKOP-15-2016-00001

többféle szempont alapú lekérdezés

SZÉCHENYI

- **bemeneti adathiányok (gyepek, víztestek VKI-n kívül)**
- **ökoszisztéma-szolgáltatás indikátorok (csak 6)**
- **konnektivitás becslés modellfajok nélkül**
- **lépték: beavatkozás térségi tervezést igényel – az országos kijelölések nem elég pontosak**
- **2015 évi alapadatok**
- **validáció**
- **....**

- **folytatás**

VAN-E ESÉLY A ZI FEJLESZTÉS ALKALMAZÁSÁRA?

Új EU biodiverzitás stratégia – ZI fejlesztés lehetséges céljai

KIS ORSZÁGOK IS SZÁMÍTANAK – SAJÁT ÉRDEK ÉS PÉLDA

Hollandia a fenntartható fordulat zászlóshajója

- Új környezeti és területhasználati törvény (2021-től)
- Kevesebb szabály, átláthatóbb rendszer a területhasználatban
- Ellentmondó szabályok eltörlése
- Adórendszer reform: fenntarthatóság szerint
- Részvételi tervezés

3.TOWARDS CIRCULAR AGRICULTURE

Körkörös agrárium

- Cél eddig – alacsony előállítási költségek
- Új cél – alacsony anyag-felhasználás

IPBES ÁTMENET FORGATÓKÖNYVEK (SPM ECA)

C Examples of pathways

Green economy – land sparing

Transition movements – resource sparing

2004

Árvalányhaj dominálta száraz
gyep leégett fenyőerdő helyén –
természetes regeneráció

2006

Kötelező fenyőtelepítés, a száraz
gyep elpusztításával

Photos courtesy of Tamás Rédei

- **Fő szempont**

 - Minél több élőhelytípus megőrzése, területnövelése

- **ZI állapot**

 - Jó állapot megőrzése, veszélyeztetettség csökkentése
 - Gyenge, rossz állapotú területek restaurációja
 - Célállapot meghatározása: ZI fejlesztés mérhetősége

- **Restaurálhatóság**

 - Élőhely priorizálás, PAF egyeztetés
 - Költség/haszon elemzés
 - Beavatkozás, fenntartás és monitorozás tervezése

- **Szinergiák keresése**

 - Biodiverzitás / konnektivitás / multifunkcionalitás fejlesztés
 - Rossz szabályok kivezetése, jók indítása

- **Jövő**

 - Leskálázás területfejlesztéshez, KAP támogatások közös tervezése

ORMOS IMRE ALAPÍTVÁNY

Dr. Kollányi László, Dr. Báthoryné Nagy Ildikó Réka, Dancsókné Fóris Edina, Dr. Jombach Sándor, Keszthelyi Ákos, Kotsis István, Dr. Sallay Ágnes, Takácsné Zajacz Veronika, Dr. Szczuka Levente, Dr. Szilvácsku Zsolt, Filepné dr. Kovács Krisztina

LECHNER TUDÁSKÖZPONT TERÜLETI, ÉPÍTÉSZETI ÉS INFORMATIKAI NONPROFIT KFT.

Csősz Mónika, Göncz Annamária, Kiss Dániel, Dr. Konkoly-Gyuró Éva, Dr. Lehoczki Róbert, Pataki Róbert, Dr. Petrik Ottó, Dr. Belényesi Márta, Körmendi Katalin, Sain Mátyás, Schneller Krisztián, Teleki Mónika, Vaszócsik Vilja

ÖKOLÓGIAI KUTATÓKÖZPONT - ÖKOLÓGIAI ÉS BOTANIKAI INTÉZET

Dr. Csecserits Anikó, Dr. Halassy Melinda, Dr. Kertész Miklós, Csákvári Edina, Sáradi Nóra, Dr. Lengyel Attila, Dr. Somodi Imelda, Dr. Tanács Eszter, Dr. Weiperth András, Dr. Gallé Róbert, Dr. Horváth Ferenc, Dr. Bede-Fazekas Ákos

